

SPOKOJNOSŤ SO ŽIVOTOM U MUŽOV S TELESNÝM POSTIHNUŤÍM Z HĽADISKA VYUŽÍVANIA KOMPENZAČNÝCH TECHNOLOGIÍ

SATISFACTION WITH LIFE IN MEN WITH PHYSICAL DISABILITIES ACCORDING TO THE USE OF ASSISTIVE TECHNOLOGIES

NEMČEK Dagmar

Fakulta telesnej výchovy a športu, Univerzita Komenského v Bratislave, Bratislava

ABSTRAKT

Východiská: Najvýznamnejším faktorom spokojnosti so životom je schopnosť zvládať telesné postihnutie dosiahnutím úrovne nezávislosti, samostatnosti. Fyzická samostatnosť je determinovaná zvládaním základnej lokomócie a sebaobsluhy, čo má aj sociálno-psychologický význam. K dosiahnutiu fyzickej samostatnosti napomáhajú osobám s telesným postihnutím kompenzačné technológie.

Cieľ: Cieľom výskumu bolo analyzovať a porovnať úroveň spokojnosti so životom u mužov s telesným postihnutím z hľadiska diferencovanej úrovne využívania kompenzačných technológií.

Súbor a metodika: Výskumný súbor pozostával z respondentov mužského pohlavia s telesným postihnutím (n = 135), kategorizovaných podľa diferencovanej úrovne využívania kompenzačných technológií na: (1) respondenti využívajúci invalidný vozík „vozičkári“ (n = 55); (2) jednotlivci využívajúci ostatné kompenzačné technológie (n = 33), a (3) respondenti, ktorí pre svoju každodennú mobilitu nevyužívajú žiadne kompenzačné technológie (n = 47). Hlavnou výskumnou metódou získavania údajov bol štandardizovaný dotazník Škála spokojnosti so životom (SWLS).

Výsledky: Zistili sme, že neexistujú významné rozdiely úrovne celkovej životnej spokojnosti medzi mužmi vozičkármi, mužmi využívajúcimi ostatné kompenzačné technológie s mužmi nevyužívajúcimi kompenzačné technológie. Vozičkári deklarovali významne vyššiu úroveň ideálnosti životných podmienok a mieru úplnej spokojnosti so svojím životom oproti mužom, ktorí využívajú ostatné kompenzačné technológie. Muži nevyužívajúci kompenzačné technológie prejavili významne vyššiu mieru ideálnych životných podmienok a mieru úplnej spokojnosti so životom oproti mužom využívajúcim ostatné kompenzačné technológie okrem invalidného vozíka.

Záver: Konštatujeme, že existujú rozdiely v úrovni životnej spokojnosti vzhľadom k diferencovanej úrovni využívania kompenzačných technológií, no tejto problematike je potrebné sa podrobnejšie výskumne venovať a zistiť príčiny týchto zistení, aj z pohľadu konkrétnych indikátorov kvality života podporujúcich úroveň spokojnosti so životom.

Kľúčové slová: Spokojnosť so životom. Muži s telesným postihnutím. Vozičkári. Kompenzačné technológie.

ABSTRACT

Background: The most important factor in life satisfaction is the ability to manage physical disability by achieving a level of independence. Physical independence is determined by managing basic locomotion and self-service, which also has socio-psychological significance. Assistive technologies help people with physical disabilities to achieve physical independence as well as higher satisfaction with life.

Objective: The objective of the study was to analyse and compare the level of satisfaction with life in men with physical disabilities according to differentiated level of the use of assistive technologies.

Sample and Methods: The sample consisted of males with physical disabilities (n = 135), categorized by differentiated level of assistive technologies' usage to: (1) wheelchair users (n = 55); (2) individuals who use other assistive technologies (n = 33), and (3) respondents who do not use any assistive technologies for their daily mobility (n = 47). Satisfaction with Life Scale questionnaire was used as a primary research method.

Results: No significant differences were found in the level of overall satisfaction with life between wheelchair users, respondents using other assistive technologies, and respondents who do not use any assistive technologies. Wheelchair users declared significantly higher level of ideal living conditions and satisfaction with their lives compared to men who use other assistive technologies. Men who do not use any assistive technologies showed significantly higher level of ideal living conditions and satisfaction with their life compared men who use other assistive technologies except wheelchair.

Conclusion: We state that there exist the differences in the level of satisfaction with life according to differentiated level of assistive technologies' usage, but this issue needs to be addressed in more detail in research and the causes of these findings need to be found out.

Key words: Satisfaction with life. Men with physical disabilities. Wheelchair users. Assistive technologies.

ÚVOD

Svetová správa o zdravotnom postihnutí, ktorú v roku 2011 vydala Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) v spolupráci so Svetovou bankou, uvádza, že asi 15 % svetovej populácie, čiže viac než jedna miliarda ľudí, žije s nejakou formou zdravotného postihnutia, pričom 50 % z nich je starších než 60 rokov a 2–4 % z nich má takú formu zdravotného postihnutia, ktorá významne obmedzuje ich každodenný život a fungovanie. Globálna prevencia zdravotného postihnutia sa oproti posledným odhadom z roku 1970 zvýšila asi o 5 %. Spôsobené je to na jednej strane predlžovaním strednej dĺžky dožitia svetovej populácie, čo zvyšuje výskyt chronických neprenosných ochorení, na druhej zlepšovaním možnosti diagnostiky, kontroly a evidencie zdravot-

ného postihnutia (WHO, 2015). Jednotlivec so zdravotným postihnutím sa považuje človek s trvalými, nezvratnými deformitami v oblasti telesnej, psychickej, či oblasti zmyslov.

Telesné postihnutie (TP) je termín, ktorý označuje určitú telesnú zmenu u jednotlivca následkom traumy (napr. pri automobilovej nehode), chirurgického výkonu, zmenu zdravotného stavu pacienta vplyvom chronicky prebiehajúceho ochorenia, alebo taktiež odchýlenie od štandardného obrazu tela človeka, s ktorým sa daný jednotlivec už narodil (Syrišťová, 1989). Ide o trvalú kvalitatívnu a kvantitatívnu zmenu v možnosti a schopnosti vykonať pohyb následkom porušenia pohybového, nosného systému alebo aj následkom poruchy nervového systému. Závažnosť tejto zmeny je charakterizovaná stupňami. Môže ísť o ľahký až po ťažký stupeň postihnutia, až po totálnu neschopnosť vykonať akýkoľvek pohyb (Harčariková, 2011).

U jednotlivcov s TP, dôsledky zníženej mobility a často i prítomnosť určitých psychických zmien (oslabená regulačná schopnosť nervovej sústavy) môžu zhoršovať adjustačnú schopnosť daného jednotlivca, z čoho rezultujú rôzne problémy v osobnej a sociálnej sfére. Tieto problémy však nemusia byť priamo úmerné rozsahu somatického poškodenia (Koubeková, 2000; Černický et al., 2019). Psychologický rozmer jednotlivca s TP sa premieta do seba percepcie, sebahodnotenia, sebaaktualizácie, emocionálneho prežívania a naladenia, pocitov istoty a bezpečia ako i celkovej životnej pohody, spokojnosti jednotlivca s TP a spokojnosti jednotlivca s vlastným životom (Černický et al., 2020).

Spokojnosť so životom je definovaná ako kognitívne hodnotenie súčasnej životnej situácie v porovnaní s vlastným prežívaním života daného človeka a závisí od schopnosti jednotlivca prispôsobiť sa jej. Inými slovami, spokojnosť so životom odráža mieru, do akej sú jednotlivci schopní splniť svoje vlastné aspirácie a životné ciele. Jednou z bežne používaných stupnic hodnotenia spokojnosti so životom je štandardizovaná stupnica spokojnosti so životom (Satisfaction With Life Scale), ktorá ponúka globálnu mieru spokojnosti so životom, a poskytuje celkové zhrnutie životnej situácie človeka (Pavot, Diener, 1993).

Najvýznamnejším faktorom spokojnosti so životom je stupeň TP alebo úroveň samostatnosti. Samostatnosť je determinovaná zvládaním základnej lokomócie a sebaobsluhy, čo má sociálno-psycho-

logický význam (Požár, 2007). K tomuto napomáhajú osobám s TP kompenzačné technológie (KT). U ľudí s TP ide o neodmysliteľnú súčasť ich každodenného života a výrazne sa podieľajú na hodnotení kvality života a spokojnosti s ním. Nástroje kompenzácie určujú mieru integrácie, socializácie, implementácie do spoločnosti. Zabezpečujú ľuďom s TP schopnosť sebaobsluhy čiže základné úkony ako obliekanie alebo osobná hygiena. Umožňujú im pohybovať sa, komunikovať, plnohodnotne sa vzdelávať a ovplyvňujú aj možnosť zamestnať sa (Masárová, Koišová, 2019). KT sú špeciálne pomôcky, ktoré ľuďom s nedostatkom alebo defektom umožňujú vykonávať aktivity, ktoré by bez nich nebolo možné vykonávať, alebo by tieto aktivity trvali omnoho dlhší čas a vyžadovali by si nepomerne väčšiu námahu (Bendová et al., 2006). KT sa delia podľa rôznych kritérií: pomôcky pri polohovaní, liečbe a vyšetrovaní, pomôcky na vertikalizáciu, pomôcky zabezpečujúce lokomóciu, fixačné pomôcky, seba obslužné pomôcky, nástroje na osobnú hygienu, vnútro-skeletálne protézy, statické a dynamické pomôcky (Guth et al., 2005). Ďalším je delenie KT podľa toho, akú pohybovú stratu majú nahrádzať, a tým zabezpečiť určité pohybové aktivity. Ide o kompenzáciu lokomócie, nahradenie sebaobsluhy, bežných aktivít a aktivít a hygieny, kompenzáciu dorozumievania s okolím, kompenzáciu pracovných aktivít a kompenzáciu aktivít vo voľnom čase (Vyskotová, Čichoň, 2013).

CIEĽ

Cieľom výskumu bolo analyzovať a porovnať úroveň spokojnosti so životom u mužov s TP z hľadiska diferencovanej úrovne využívania kompenzačných technológií.

SÚBOR

Výskumný súbor pozostával z respondentov mužského pohlavia s TP (n=135), ktorých sme kontaktovali prostredníctvom zástupcov národných organizácií, ktoré združujú ľudí so špeciálnymi potrebami. Výber respondentov bol zámerný, kde hlavným kritériom bol výskyt zdravotného postihnutia. Dotazníky boli rozdane na rôznych stretnutiach organizovaných národnými organizáciami a tiež zaslané elektronicky zástupcami týchto organizácií. Údaje sa zbierali za obdobie dvoch rokov (2018–2019). Pre tento výskum boli vyselektovaní respondenti disponujúci výlučne TP, ktorí súhlasili s účasťou na výskume podpísaním informovaného súhla-

su. Výskum bol schválený Etickou komisiou Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave (ref. č. 10/2019). Respondentov s TP sme ďalej kategorizovali z pohľadu diferencovanej úrovne využívania kompenzačných technológií na: (1) respondentov využívajúcich invalidný vozík, tzv. „vozičkárov“ ($n = 55$; 40,7 %; priemerný vek $28,5 \pm 1,9$ rokov), jednotlivcov s TP, ktorí využívajú pre svoju každodennú mobilitu manuálny a elektrický invalidný vozík; (2) jednotlivcov s TP využívajúcich ostatné KT ($n = 33$; 24,5 %; priemerný vek $31,2 \pm 2,0$ rokov), akými boli chodítka, 1 barla, 2 barle, palica, ostatné ortopedicko-protektické technológie a (3) respondentov s TP, ktorí pre svoju každodennú mobilitu nevyužívajú žiadne KT ($n = 47$; 34,8 %; priemerný vek $29,4 \pm 1,4$ rokov). Medzi TP, ktorými naši respondenti disponovali, sa radili detská mozgová obrna (30,5 %), amputácie dolných a horných končatín (26,2 %), progresívna svalová dystrofia (19,8 %), ochrnutia po poranení miechy (16,9 %), skleróza multiplex (4,3 %) a rázštep chrčtice (2,3 %). Najviac mužov s TP spadalo do vekovej kategórie 15–29 rokov (41,0 %), polovica z nich bola slobodná a nadpolovičná väčšina dosiahla stredoškolské vzdelanie (59,6 %).

METODIKA

Hlavnou výskumnou metódou získavania údajov bol štandardizovaný dotazník Škála spokojnosti so životom (SWLS; Satisfaction With Life Scale) (Diener et al., 1985). Škála spokojnosti bola zostavená za účelom stanovenia osobného a komplexného úsudku o životnej spokojnosti, ktorý je po teoretickej stránke predpovedateľný a to v závislosti na porovnaní životných okolností s istými štandardmi daného jednotlivca. Škála spokojnosti so životom je tvorená piatimi položkami (výroky SWLS): (1) Mój život sa v mnohých aspektoch blíži k môjmu ideálu, (2) Moje životné podmienky sú ideálne, (3) Som so svojim životom úplne spokojný/á, (4) Zatiaľ som dosiahol/a dôležité veci, ktoré v živote chcem, (5) Keby som mohol/a žiť znova, nič by som nezme-

nil/a. V jednotlivých uvedených položkách respondent s TP vyjadroval svoj súhlas či nesúhlas s daným tvrdením a to prostredníctvom sedembodovej Likertovej škály. Jednotlivé body na škále spokojnosti so životom vyjadrovali nasledovné názory: (1) s výrokom vôbec nesúhlasím, (2) nesúhlasím, (3) skôr nesúhlasím, (4) ani nesúhlasím, ani súhlasím, (5) skôr súhlasím, (6) súhlasím, (7) s výrokom úplne súhlasím. Bodová hodnota 1 predstavovala slabú mieru konštruktu, hodnota 7 predstavovala silnú mieru konštruktu. Na základe odpovedí respondentov s TP bolo možné za každú položku získať 1–7 bodov. Čím bola vyššia hodnota priemerného bodového skóre v jednotlivých výrokoch SWLS/celkovej spokojnosti so životom, tým bola vyjadrená vyššia miera spokojnosti so životom jednotlivca s TP.

Výskumné údaje boli spracované v štatistickom programe IBM SPSS verzia 23. Na štatistické vyhodnotenie údajov sme použili (1) priemerné hodnoty vypočítané z odpovedí respondentov s TP (tzv. priemerné bodové skóre; \bar{x}) a (2) smerodajnú odchýlku (\pm ; SD). Na určenie významnosti rozdielov miery spokojnosti so životom vyjadrenej piatimi výrokmi spokojnosti so životom ako aj celkovej spokojnosti so životom medzi tromi nezávislými výbermi (vozičkári, ostatné KT a nevyužívajúci KT) sme aplikovali neparametrický Kruskal Wallis test a následne medzi dvomi nezávislými výbermi (vozičkári vs ostatné KT, vozičkári vs nevyužívajúci KT a ostatné KT vs nevyužívajúci KT); sme využili Mann Whitneyov U-test. Významnosť rozdielov sme stanovili na hladine významnosti $p \leq 0,01$ a $p \leq 0,05$.

VÝSLEDKY

Analýzou spokojnosti so životom v skupinách mužov s trvalým TP sme zistili, že najvyššou úrovňou spokojnosti so životom disponovala skupina nevyužívajúcich KT, ktorá dosiahla najvyššie priemerné bodového skóre ($20,638 \pm 5,467$ bodov) spomedzi troch hodnotených skupín mužov s TP z hľadiska diferencovanej úrovne využívania KT (tab. 1).

Tabuľka 1 Rozdiely spokojnosti so životom mužov s TP z hľadiska diferencovanej úrovne využívania KT

Výroky SWLS / Celková spokojnosť so životom	Diferencovaná úroveň využívania KT $\bar{x} \pm \text{SD}$ (priemerné bodové skóre)			Kruskal-Wallis Test	
	vozičkári	ostatné KT	nevyužíva KT	χ^2 -kvadrát	p
Mój život sa v mnohých aspektoch blíži k môjmu ideálu	4,000 \pm 1,633	3,909 \pm 1,548	4,106 \pm 1,289	0,168	0,919
Moje životné podmienky sú ideálne	4,527 \pm 1,451	3,758 \pm 1,479	4,766 \pm 1,563	9,225	0,010
Som so svojim životom úplne spokojný/á	4,582 \pm 1,629	3,727 \pm 1,506	4,340 \pm 1,323	6,685	0,035
Zatiaľ som dosiahol/a dôležité veci, ktoré v živote chcem	4,200 \pm 1,603	3,909 \pm 1,665	4,149 \pm 1,546	0,731	0,694
Keby som mohol/a žiť znova, nič by som nezmenil/a	3,200 \pm 1,976	2,909 \pm 1,665	3,277 \pm 1,942	0,482	0,786
Celková spokojnosť so životom	20,509\pm6,227	18,212\pm6,173	20,638\pm5,467	3,421	0,181

Tabuľka 2 Porovnanie úrovne spokojnosti so životom vodičiarov a mužov využívajúcich ostatné KT

Výroky SWLS / Celková spokojnosť so životom	Diferencovaná úroveň využívania KT $\bar{x} \pm SD$ (priemerné bodové skóre)		Mann-Whitney U	
	vodičári	ostatné KT	U	p
Môj život sa v mnohých aspektoch blíži k môjmu ideálu	4,000 \pm 1,633	3,909 \pm 1,548	894	0,909
Moje životné podmienky sú ideálne	4,527 \pm 1,451	3,758 \pm 1,479	647	0,022
Som so svojím životom úplne spokojný/á	4,582 \pm 1,629	3,727 \pm 1,506	628	0,014
Zatiaľ som dosiahol/a dôležité veci, ktoré v živote chcem	4,200 \pm 1,603	3,909 \pm 1,665	816	0,426
Keby som mohol/a žiť znova, nič by som nezmenil/a	3,200 \pm 1,976	2,909 \pm 1,665	858	0,661
Celková spokojnosť so životom	20,509\pm6,227	18,212\pm6,173	722	0,109

Tabuľka 3 Porovnanie úrovne spokojnosti so životom vodičiarov a mužov nevyžívajúcich KT

Výroky SWLS / Celková spokojnosť so životom	Diferencovaná úroveň využívania KT $\bar{x} \pm SD$ (priemerné bodové skóre)		Mann-Whitney U	
	vodičári	nevyžívajúci KT	U	p
Môj život sa v mnohých aspektoch blíži k môjmu ideálu	4,000 \pm 1,633	4,106 \pm 1,289	1239	0,716
Moje životné podmienky sú ideálne	4,527 \pm 1,451	4,766 \pm 1,563	1134	0,277
Som so svojím životom úplne spokojný/á	4,582 \pm 1,629	4,340 \pm 1,323	1154	0,343
Zatiaľ som dosiahol/a dôležité veci, ktoré v živote chcem	4,200 \pm 1,603	4,149 \pm 1,546	1259	0,822
Keby som mohol/a žiť znova, nič by som nezmenil/a	3,200 \pm 1,976	3,277 \pm 1,942	1259	0,822
Celková spokojnosť so životom	20,509\pm6,227	20,638\pm5,467	1278	0,925

Tabuľka 4 Porovnanie úrovne spokojnosti so životom mužov využívajúcich ostatné KT a nevyžívajúcich KT

Výroky SWLS / Celková spokojnosť so životom	Diferencovaná úroveň využívania KT $\bar{x} \pm SD$ (priemerné bodové skóre)		Mann-Whitney U	
	ostatné KT	nevyžívajúci KT	U	p
Môj život sa v mnohých aspektoch blíži k môjmu ideálu	3,909 \pm 1,548	4,106 \pm 1,289	743	0,745
Moje životné podmienky sú ideálne	3,758 \pm 1,479	4,766 \pm 1,563	487	0,004
Som so svojím životom úplne spokojný/á	3,727 \pm 1,506	4,340 \pm 1,323	587	0,054
Zatiaľ som dosiahol/a dôležité veci, ktoré v živote chcem	3,909 \pm 1,665	4,149 \pm 1,546	706	0,492
Keby som mohol/a žiť znova, nič by som nezmenil/a	2,909 \pm 1,665	3,277 \pm 1,942	701	0,462
Celková spokojnosť so životom	18,212\pm6,173	20,638\pm5,467	601	0,088

Rozdiely sa však neprejavili ako významné. Hodnotením jednotlivých výrokov ŽS sme ale zistili významné rozdiely v dvoch výrokoch SWLS medzi tromi súbormi mužov s TP, a síce v druhom a treťom výroku SWLS. Výsledky výskumu deklarujú, že existujú významné rozdiely v konštatovaní, že „moje životné podmienky sú ideálne“ ($\chi = 9,225$, $p = 0,010$) a že „so svojím životom som úplne spokojný“ ($\chi = 6,685$, $p = 0,035$) medzi tromi skupinami mužov s TP z hľadiska diferencovanej úrovne využívania KT. Signifikantne najvyššiu spokojnosť so svojimi životnými podmienkami prejavili muži s TP nevyžívajúci KT (4,766 \pm 1,563 bodov) a prekvapujúco významne najvyššiu úplnú spokojnosť so životom muži s TP, využívajúci pre svoju každodennú mobilitu invalidný vozík (4,582 \pm 1,629 bodov).

Párovým porovnaním úrovne spokojnosti so životom, ktorú hodnotíme prostredníctvom jednotlivých výrokov SWLS a celkovej spokojnosti so životom sme zistili vyššiu mieru spokojnosti so životom v skupine vodičiarov oproti mužom s TP používajúcim ostatné KT. Tá sa na jednej strane previla

vyššou mieru celkovej spokojnosti so životom dosiahnutím vyššej hodnoty priemerného bodového skóre (20,509 \pm 6,227 bodov), no tieto rozdiely sa nepreukázali významné (tab. 2). V dvoch výrokoch SWLS (výrok č. 2 a 3) sme ale zistili významné rozdiely medzi vodičiarimi a mužmi využívajúcimi ostatné KT pre svoju mobilitu. Vodičári považujú v významnej vyššej miere svoje životné podmienky za ideálne ($U = 647$, $p = 0,022$) a v významnej vyššej miere sú svojim životom úplne spokojní ($U = 628$, $p = 0,014$) oproti mužom s TP, ktorí využívajú pri každodennom premiestňovaní ostatné KT.

Ďalšou analýzou zisťujeme, že v úrovni spokojnosti so životom medzi vodičiarimi a mužmi s TP, ktorí pre svoju denno-dennú mobilitu nepotrebujú KT, nenastali významné rozdiely ani v jednom výroku SWLS ako ani v úrovni celkovej spokojnosti so životom. Môžeme teda konštatovať približne rovnakú úroveň spokojnosti so životom medzi mužmi s TP, ktorí využívajú pre svoju mobilitu invalidný vozík a tými, ktorí KT pre svoju mobilitu nepotrebujú (tab. 3).

Posledným párovým porovnaním úrovne spokojnosti so životom medzi mužmi s TP využívajúcimi ostatné KT a nevyužívajúcimi KT pre svoju mobilitu, sme zistili vyššiu mieru celkovej spokojnosti so životom v skupine mužov s TP pohybujúcich sa bez KT ($20,638 \pm 5,467$ bodov) oproti mužom s TP využívajúcich iné KT ako invalidný vozík ($18,212 \pm 6,173$ bodov), no tieto rozdiely sa nepreukázali ako významné (tab. 4).

V dvoch výrokoch SWLS zisťujeme významné rozdiely medzi hodnotenými skupinami mužov s TP. Muži s TP bez využívania KT prejavili významne vyššiu mieru ideálnych životných podmienok ($U = 487, p = 0,004$), ako aj významne vyššiu mieru úplnej spokojnosti so životom ($U = 587, p = 0,054$) oproti mužom s TP využívajúcim pre svoju každodennú mobilitu ostatné KT okrem invalidného vozíka.

DISKUSIA

Cieľom nášho výskumu bolo analyzovať a porovnať úroveň životnej spokojnosti mužov s TP z hľadiska diferencovanej úrovne využívania kompenzačných technológií. Zistili sme, že spomedzi troch súborov mužov s TP z hľadiska diferencovanej úrovne využívania KT, prejavili významne najvyššiu úroveň spokojnosti so svojimi životnými podmienkami muži s TP nevyužívajúci KT, a významne najvyššiu mieru úplnej spokojnosti so svojím životom zas muži s TP využívajúci pre svoju každodennú mobilitu invalidný vozík. Spokojnosť so životom je základným cieľom, ktorý sa snažia ľudia bez rozdielu zdravotného stavu v živote dosiahnuť (Bendíková, 2017). Spokojnosť so životom meria to, ako ľudia hodnotia svoj život ako celok, skôr než ich súčasné pocity. Zachytáva reflexné posúdenie, ktoré životné okolnosti a podmienky sú dôležité pre subjektívnu pohodu (Stiglitz et al., 2018). Naším výskumom sme nezistili významné rozdiely v spokojnosti so životom ako celku medzi hodnotenými skupinami mužov s TP z hľadiska diferencovanej úrovne využívania KT. Existuje niekoľko výskumov, ktoré sa zaoberali skúmaním úrovne spokojnosti so životom ľudí so zdravotným postihnutím, medzi ktorých patrí aj autorka Nemček (2016), ktorá svojimi zisteniami deklarovala významne vyššiu mieru spokojnosti so životom podloženú všetkými piatimi výrokmi SWLS ako aj celkovým SWLS skóre medzi športujúcou a nešportujúcou populáciou s trvalým zdravotným postihnutím,

v prospech športujúcich jednotlivcov so zdravotným postihnutím. Ďalšie autorky (Bendíková, Nemček, 2016) síce na jednej strane nezistili významné rozdiely v úrovni spokojnosti so životom medzi športujúcou a nešportujúcou zdravou populáciou, na strane druhej zistili významne vyššiu mieru spokojnosti so svojím životom vo všetkých piatich SWLS výrokoch ako aj v celkom skóre SWLS medzi športujúcou a nešportujúcou populáciou trpiacou na chronické ochorenia, v prospech športujúcich jednotlivcov. Existuje ale len veľmi málo výskumov, ktoré sa zaoberali kvalitou života z hľadiska využívania/nevyužívania KT v skupinách ľudí so zdravotným postihnutím (Scherer, 1996; Gibson et al., 2012). Naš výskum deklaroval v skupine vodičiarov významne vyššiu úroveň ideálnosti svojich životných podmienok a tiež významne vyššiu mieru úplnej spokojnosti so svojím životom oproti mužom s TP, ktorí využívajú pri každodennom premiestňovaní ostatné KT. Tieto zistenia boli pre nás prekvapujúce, nakoľko nie je známe, s ktorými konkrétnymi indikátormi kvality života sú vodičkári vo svojom živote spokojnejší ako tí respondenti, ktorí využívajú ostatné KT. Jednotlivé indikátory kvality života sa potom môžu významne podieľať na zvyšovaní spokojnosti so životom u ľudí pohybujúcich sa na invalidnom vozíku.

Pre ľudí vo všeobecnosti existuje veľa dôvodov, prečo zažívajú pocit spokojnosti. Jedna skupina ľudí odvíja spokojnosť od dosiahnutia materiálnych hodnôt, finančného kapitálu a mnoho iných. Zatiaľ čo iná skupina ľudí zažíva spokojnosť vtedy, keď má vo svojom živote veľa lásky, pocitu bezpečia a porozumenia (Nemček, 2020). Ellison (1991) uvádza, že človek sa stáva spokojný vtedy, keď je úspešný a darí sa mu plniť svoje vlastné ciele. Muži s TP nášho výskumu, ktorí nevyužívajú KT, prejavili významne vyššiu mieru spokojnosti so životnými podmienkami ako aj významne vyššiu mieru úplnej spokojnosti so životom oproti mužom s TP využívajúcim pre svoju každodennú mobilitu ostatné KT okrem invalidného vozíka. Bendíková et al. (2018) skúmali spokojnosť so životom v troch skupinách populácie s rozdielnym stavom a zistili, že zdraví jednotlivci disponovali významne najvyššou úrovňou celkovej spokojnosti so životom oproti jednotlivcom s chronickými ochoreniami a s trvalým zdravotným postihnutím. Kolektív autorov zároveň zistil, že populácia so zdravotným postihnu-

tím deklarovala signifikantne najnižšiu úroveň celkovej spokojnosti so životom spomedzi troch skupín populácie s rozdielnym zdravotným stavom. Oproti populácii s chronickým ochorením deklarovali jednotlivci so zdravotným postihnutím významne nižšiu úroveň spokojnosti so životom, prejavenu všetkými výrokmi SWLS ako aj úrovňou celkovej spokojnosti so životom (Bendíková et al., 2018).

ZÁVER

Najdôležitejším zistením predloženého výskumu bolo, že neexistujú signifikantné rozdiely úrovne celkovej spokojnosti so životom medzi mužmi vodičkármi, mužmi s TP využívajúcimi ostatné KT s mužmi s TP nevyžívajúcimi KT. Naš výskum ďalej deklaroval v skupine vodičkárov signifikantne vyššiu úroveň ideálnosti životných podmienok a tiež signifikantne vyššiu mieru úplnej spokojnosti so svojím životom oproti mužom s TP, ktorí využívajú pri každodennom premiestňovaní ostatné KT. Posledným významným zistením nášho výskumu bolo, že muži s TP, ktorí nevyžívajú KT prejavili signifikantne vyššiu mieru ideálnych životných podmienok ako aj signifikantne vyššiu mieru úplnej spokojnosti so životom oproti mužom s TP využívajúcim pre svoju každodennú mobilitu ostatné KT okrem invalidného vozíka. Konštatujeme, že existujú rozdiely v úrovni životnej spokojnosti vzhľadom k diferencovanej úrovni využívania KT. Tejto problematike je ale potrebné sa podrobnejšie výskumne venovať aj v skupinách ženskej populácie, a tiež vzhľadom ku konkrétnym indikátorom kvality života, ktoré signifikantne ovplyvňujú spokojnosť so životom u jednotlivcov s TP využívajúcich diferencovanú úroveň KT.

Pod'akovanie

Príspevok je riešený v rámci projektu MŠVVaŠ SR VEGA č. 1/0409/19.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ČERNICKÝ M., KLEIN J., MALAY M. et al. Komplexný prístup v terapii pacienta s sklerózou multiplex prezentovaný prostredníctvom prípadovej štúdie. *Zdravotnícke listy*. 2019; 7 (3): 75-80.

ČERNICKÝ M., KLEIN J., MALAY M. et al. Vplyv metódy TheraSuit® u pacientov s detskou mozgovou obrnou. *Zdravotnícke listy*. 2020; 8 (2): 35-41.

BENDÍKOVÁ E. *Theory of health, movement and lifestyle of human beings*. 1. vyd. Debrecen: University of Debrecen. 2017. 164, ISBN 978-963-473-219-8.

BENDÍKOVÁ E., NEMČEK D. Life satisfaction of healthy people and people with non-communicable diseases: differences between active and inactive individuals. *Sport Science*. 2016; 9 (2): 19-23.

BENDÍKOVÁ E., NEMČEK D., KURKOVÁ P. et al. Satisfaction with life scale analyses among healthy people, people with noncommunicable diseases and people with disabilities. *Family medicine and primary care review*. 2018; 20 (3): 210-213.

BENDOVÁ P., JERÁBKOVÁ K., RŮŽIČKOVÁ V. *Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami*. 1. vyd. Olomouc: VUP. 2006. 125 s. ISBN 80-244-1436-8.

DIENER E., EMMONS R.A., LARSEN R.J. et al. The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*. 1985; 49 (1): 71-75.

ELLISON C.G. Religious involvement and the subjective quality of family life. *Journal of Health and Social Behaviour*. 1991; 32 (1): 80-89.

GIBSON B.E., CARNEVALE F.A., KING G. "This is my way": reimagining disability, independence and interconnectedness of persons and assistive technologies. *Disability and Rehabilitation*. 2012; 34 (22): 1894-1899.

GÚTH A. et al. *Liečebné metodiky v rehabilitácii pre fyzioterapeutov*. 1. vyd. Bratislava: LIEČREH GÚTH. 2005. 470 s. ISBN 80-88932-16-5.

HARČARÍKOVÁ T. *Pedagogika telesne postihnutých, chorých a zdravotne oslabených- teoretické základy*. 1. vyd. Bratislava: Iris. 2011. 366 s. ISBN 978-80-89238-59-0.

KOUBEKOVÁ E. Osobná a sociálna adjustácia telesne hendikepovaných pubescentov. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. 2000; 35 (1): 23-33.

MASÁROVÁ J., KOIŠOVÁ E. Postavenie osôb so zdravotným postihnutím na trhu práce v Slovenskej republike. *Zdravotnícke listy*. 2019; 7 (4): 64-69.

NEMČEK D. Life satisfaction of people with disabilities: a comparison between active and sedentary individuals. *Journal of Physical Education and Sport*. 2016; 16 (2): 1084-1088.

- NEMČEK D. *Indikátory a domény kvality života športujúcich a nešportujúcich mužov s poruchami zdravia*. 1. vyd. Bratislava: SVSTVŠ. 2020; 90 s. ISBN 978-80-89075-95-9.
- PAVOT W., DIENER E. Review of the satisfaction with life scale. *Psychological Assessment*. 1993; 5 (2): 164-172.
- POŽÁR L. *Základy psychológie ľudí s postihnutím*. 1. vyd. Trnava: Typi Univerzitatís Tyrnaviensis. 2007. 184 s. ISBN 978-80-8082-147-0.
- SCHERER M.J. Outcomes of assistive technology use on quality of life. *Disability and Rehabilitation*. 1996; 18 (9): 439-448.
- STIGLITZ J., FITOUSSI J., DURAN M. *For good measure: Advancing research on well-being metrics beyond GPD*. 1. vyd. Paris: OECD Publishing. 2018. 324 s. ISBN 978-92-64-30726-1.
- SYRIŠŤOVÁ E. *Skupinová psychoterapie psychotiku a osob s těžším somatickým postižením*. 1. vyd. Praha: Avicenum. 1989. 233 s. ISBN 08-052-89.
- VYSKOTOVÁ J., ČICHONĚ R. *Kompenzační pomůcky a přístroje v rehabilitaci*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostrave. 2013. 298 s. ISBN 978-80-7464-421-4.
- WHO. *WHO global disability action plan 2014-2021. Better health for all people with disability* [online]. 2015. [cit. 2020-05-02]. Dostupné na: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/199544/9789241509619_eng.pdf;jsessionid=11208E0BA4704C94DD36C87874164F4A?sequence=1